

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Petra Mikeše a soudců Jitky Zavřelové a Milana Podhrázského v právní věci žalobce: **P. N.**, zastoupený Mgr. Ondřejem Hojgrem, advokátem se sídlem Riegrova 376/12, Olomouc, proti žalovanému: **Krajský soud v Ostravě**, se sídlem Havlíčkovy, sídlem nábr. 34, Ostrava, o žalobě ve věci poskytnutí informace, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 6. 2020, čj. 25 A 167/2019-29,

t a k t o :

- I. Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 6. 2020, čj. 25 A 167/2019-29, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Ustanovenému zástupci žalobce Mgr. Ondřeji Hojgrovi, advokátovi se sídlem Riegrova 376/12, Olomouc, **se přiznává** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti ve výši **4 114 Kč**. Tato částka mu bude zaplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení případu

[1] Žalovaný obdržel 17. 7. 2018 žádost o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (dále jen „informační zákon“), kterou podal T. J. Tento žadatel požadoval informaci, kolikrát žalobce, který byl v dané trestní věci obžalovaným, žádal o nahlédnutí do trestního spisu sp. zn. 81 T 1/2017 v době od 11. 4. 2017 včetně. Žalovaný na základě uvedené žádosti poskytl T. J. přípisem ze dne 18. 7. 2018, sp. zn. Si 759/2018, informaci, že v této trestní věci žalobce od 11. 4. 2017 o nahlížení do spisu nepožádal, do spisu však nahlížel 4. 7. 2017 obhájce žalobce.

[2] Žalobce následně podal k Nejvyššímu správnímu soudu podání označené jako „žaloba proti protizákonně lživému poskytování informací“, doručené tomuto soudu 16. 7. 2019. V této písemnosti žalobce uváděl, že jeho kamarád T. J. žádal o informaci o počtu žádostí o nahlížení do spisu, protože žalobci nevěřil, že mu nahlížení nebylo umožněno. Následně podle žalobce T. J. zasílal několikrát žalovanému fotografie částí trestního spisu, jež měly prokazovat nesprávnost poskytnutých informací. Na tyto přípisy podle žalobce žalovaný nijak nereagoval. Nepravdivost poskytnuté informace potvrdil následně Nejvyšší soud, který žalobci na jeho žádost poskytl informaci, že za dobu projednávání věci sp. zn. 81 T 1/2017 žádal o nahlížení do spisu celkem osmkrát, avšak umožněno mu to nebylo. Následně upozorňoval na další nesrovnalosti jemu poskytnutých informací ze strany žalovaného. Na základě tohoto většího množství nepravdivých informací se tak žalobce domáhal rozhodnutí o porušení jeho práva na informace, přičemž namítal podjatost Krajského soudu v Ostravě, který je zároveň žalovaným, a z tohoto důvodu tedy žalobce toto podání zaslal Nejvyššímu správnímu soudu, aby věc delegoval jinému vhodnému soudu. Rovněž požádal o přistoupení dalšího žalobce, T. J., a požádal o ustanovení zástupce a o osvobození od soudních poplatků.

[3] Nejvyšší správní soud toto podání postoupil Krajskému soudu v Ostravě usnesením ze dne 26. 7. 2019, čj. Na 138/2019-9, s tím, že jde o žalobu ve správním soudnictví, která však byla podána u věcně a místně nepřislušného Nejvyššího správního soudu. Uvedl dále, že teprve v rámci řízení vedeného u věcně a místně příslušného soudu může účastník vznést námitku podjatosti, o níž by následně mohl rozhodovat Nejvyšší správní soud, stejně jako o případné delegaci jinému než místně příslušnému soudu. Po postoupení věci Krajskému soudu v Ostravě se všech 7 jeho správních soudců vyjádřilo k námitce podjatosti s tím, že je dán důvod k jejich vyloučení z projednávání s rozhodování věci a je na místě přikázat věc jinému než místně příslušnému soudu. Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 20. 4. 2020, čj. Nad 162/2019-19, rozhodl, že tito soudci z projednávání dané věci vyloučení nejsou, jelikož pro vyloučení nepostačuje pouhá skutečnost, že Krajský soud v Ostravě je žalovaným.

[4] Krajský soud v Ostravě následně posoudil žalobcovu podání jako žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 7. 2018, sp. zn. Si 759/2018, a odmítl ji shora označeným usnesením podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s., protože byla podána osobou zjevně neoprávněnou. Žalobce totiž nebyl žadatelem o informace, a tudíž nemá veřejné subjektivní právo domáhat se přezkumu rozhodnutí žalovaného ve smyslu § 65 s. ř. s., jelikož se ho způsob vyřizování takové žádosti nemůže dotknout. Žaloba ve prospěch třetí osoby pak není přípustná.

II. Kasační stížnost a řízení o ní

[5] Proti napadenému usnesení krajského soudu podal nezastoupený žalobce (dále „stěžovatel“) kasační stížnost. V ní namítal, že usnesením o odmítnutí jeho žaloby se žalovaný pokusil zakrýt poskytnutí nepravdivých informací. Ze žaloby je zřejmé, že se poskytnuté informace dostaly do osobní sféry stěžovatele, a došlo tedy k zásahu do jeho práv. Stejně tak došlo k zásahu do jeho práv zveřejněním nepravdivé poskytnuté informace na webových stránkách soudu. Dále soud nerozhodl o návrhu na ustanovení zástupce ani nepřibral jako dalšího žalobce T. J.

pokračování

[6] Nejvyšší správní soud ustanovil žalobci zástupce a ten kasační stížnost doplnil. Namítal, že odmítnutí žaloby jako podané osobou zjevně neoprávněnou podle § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s. je vyhrazeno případům nedostatku procesní legitimace a jen zcela zjevným nedostatkům legitimace hmotné, zjistitelným okamžitě, zpravidla už z návrhu samotného (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2005, čj. 4 As 50/2004-59, č. 1043/2007 Sb. NSS). Pokud nejde o takto očividný případ, musí soud žalobu věcně projednat a pak ji případně pro nedostatek aktivní věcné legitimace rozsudkem zamítnout, protože posouzení aktivní věcné legitimace je věcí důvodnosti návrhu, nikoliv otázkou existence podmínek řízení (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2008, čj. 8 Aps 6/2007-247, č. 1773/2009 Sb. NSS, a taktéž usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 9. 2010, čj. 7 Ans 5/2008 - 164, č. 2181/2011 Sb. NSS). V této souvislosti stěžovatel upozornil, že krajský soud neshledal nedostatek jeho procesní legitimace, nýbrž aktivní věcné legitimace, vyplývající podle krajského soudu z toho, že stěžovatel nebyl žadatelem o informace. Takovou legitimaci má však každý, kdo tvrdí zkrácení na svých právech přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení (§ 65 odst. 1 s. ř. s., podobnou formulaci obsahuje i § 79 s. ř. s. ohledně nečinnosti a § 82 ohledně nezákonného zásahu). Konstrukce těchto ustanovení tedy (na rozdíl od § 65 odst. 2 s. ř. s.) nezbytně nevyžaduje, aby žalobce byl účastníkem správního řízení. Z hlediska aktivní věcné legitimace proto není rozhodné, zda byl stěžovatel žadatelem o informace (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 4. 2006, čj. 4 Aps 3/2005-35, č. 905/2006 Sb. NSS, ze dne 22. 2. 2011, čj. 2 Afs 4/2011-64, č. 2260/2011 Sb. NSS, a ze dne 24. 2. 2011, čj. 7 As 111/2010-163).

[7] Stěžovatel poukázal i na zveřejňování poskytnutých informací podle § 5 odst. 3 informačního zákona, kterým se poskytnutou informací dozví také širší veřejnost, a na skutečnost, že na poskytnutí informace podle informačního zákona se správní řád neuplatní (§ 20 odst. 4 informačního zákona). Vedle toho mohla mít poskytnutá informace vliv na úspěch žalobce v jeho trestním řízení. Jednání žalovaného se tak jednoznačně dotýká práv stěžovatele. Stěžovatel též namítá, že krajský soud nereagoval na jeho námitku podjatosti a na jeho návrh na přistoupení dalšího žalobce – T. J.

[8] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[9] Kasační stížností je napadeno usnesení krajského soudu o odmítnutí žaloby, proto z povahy věci přichází pro stěžovatele v úvahu pouze kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. (nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí návrhu). Tohoto důvodu se stěžovatel v kasační stížnosti dovolává, neboť tvrdí nezákonné odmítnutí žaloby.

[10] Kasační stížnost je důvodná.

[11] Krajský soud odmítl žalobu stěžovatele z důvodu jednoznačně chybějící aktivní věcné legitimace, protože stěžovatel nebyl žadatelem o informace, a tudíž na první pohled nemohlo být způsobem vyřizování této informační žádosti zasaženo do jeho veřejných subjektivních práv ve smyslu § 65 s. ř. s. Stěžovatel toto hodnocení nesdílí a naopak se domnívá, že minimálně nešlo o jednoznačný případ nedostatku takové legitimace. Krajský

soud tedy neměl bez dalšího žalobu odmítnout, aniž by ji věcně projednal a zabýval se věcnou legitimací podrobněji.

[12] K napadenému usnesení krajského soudu Nejvyšší správní soud nejprve uvádí, že krajský soud poměrně uspokojivě vysvětlil důvody, proč v případě stěžovatelovy žaloby nemůže jít o žalobu proti rozhodnutí podle § 65 s. ř. s. Stěžovatel nebyl žadatelem o informace, a podání žaloby proti rozhodnutí za třetího soudní řád správní neumožňuje. Tento závěr nezpochybňuje ani stěžovatelem uváděná judikatura ohledně žalob proti rozhodnutí, protože jde buď o případy účastníků, nebo osob se zvláštním způsobem narušenou právní sférou („kandidáti“ na soudce či člena představenstva pojišťovny a osoby přímo postižené rozhodnutím Rady pro rozhlasové a televizní vysílání). Vedle toho nelze přehlédnout, že přípis žalovaného ze dne 18. 7. 2018, sp. zn. Si 759/2018, ani není rozhodnutím. Pokud se totiž žadatel domnívá, že jemu poskytnuté informace jsou nesprávné nebo neúplné, může do 30 dnů po uplynutí lhůty pro poskytnutí informací podat stížnost podle § 16a odst. 1 písm. c) informačního zákona. Způsoby, kterými se lze bránit v návaznosti na vyřízení této stížnosti, se pak Nejvyšší správní soud zabýval v usnesení rozšířeného senátu ze dne 20. 11. 2018, čj. 5 As 18/2017-40, č. 3847/2019 Sb. NSS.

[13] Krajský soud se nicméně zaměřil na omezenou otázku aktivní legitimace stěžovatele k podání žaloby proti rozhodnutí, avšak zcela přešel skutečnost, že ze žaloby není jasné patrné, že by právě o takovou žalobu šlo. Krajský soud tak měl stěžovatele především vyzvat k odstranění vad žaloby podle § 37 odst. 5 s. ř. s. v tom smyslu, aby stěžovatel nejprve vyjasnil, čeho se na soudu domáhá, upřesnil, o jaký žalobní typ se jedná, a následně podle zvoleného žalobního typu doplnil zákonné náležitosti takové žaloby. Ostatně už usnesení Nejvyššího správního soudu čj. Na 138/2019-9, kterým byla žaloba postoupena krajskému soudu, označuje v bodu 5 podání stěžovatele za žalobu ve správním soudnictví, která však dosud nemá všechny zákonem předepsané náležitosti. Pokud nadto existují pochybnosti o žalobním typu, který se žalobce snaží uplatnit, musí soud vyzvat žalobce podle § 37 odst. 5 s. ř. s., aby tuto vadu odstranil (viz zejména rozsudek rozšířeného senátu ze dne 21. 11. 2017, čj. 7 As 155/2015-16, č. 3687/2018 Sb. NSS, *ve věci EUROVIA*, z jehož bodu 62 vyplývá, že žalobce nemůže mít újmu z toho, že omylem zvolil nesprávný žalobní typ, což je závěr, který nebyl nijak dotčen nálezem Ústavního soudu ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. II. ÚS 635/18).

[14] Aniž by Nejvyšší správní soud cokoli předjímal, není vyloučeno, že stěžovatel mohl mít v úmyslu podat žalobu na ochranu před nezákonným zásahem. Podle rozsudku rozšířeného senátu ze dne 22. 10. 2020, čj. 8 As 55/2012 - 62, č. 3155/2015 Sb. NSS, bodu 109, by za určitých podmínek mohlo být poskytnutí informace nezákonným zásahem povinného subjektu do práva toho, o němž se informace poskytuje. Stěžovatel totiž v žalobě výslovně hovoří o poskytování nepravdivých informací třetí osobě. Jakékoliv závěry o možném úspěchu takové zásahové žaloby ani o naplnění podmínek řízení o takové žalobě, resp. o její včasnosti, jsou však předčasné. Krajský soud nicméně nemohl mít bez dalšího za to, že stěžovatel nemá aktivní legitimaci k podání této žaloby.

[15] Krajský soud tedy chybějící výzvou podle § 37 odst. 5 s. ř. s. zatížil své usnesení jinou vadou v řízení, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o odmítnutí žaloby podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního

pokračování

soudu ze dne 9. 7. 2009, čj. 7 Aps 2/2009-197, či ze dne 17. 2. 2016, čj. 6 As 2/2015-128). Kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. totiž v sobě zahrnuje kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) až d) s. ř. s., tedy včetně jiné vady řízení, uváděné v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2016, čj. 9 As 47/2016-39). Byť stěžovatel tuto vadu výslovně nenamítal, ke kasačním důvodům uvedeným v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s včetně jiných vad řízení musí Nejvyšší správní soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

[16] Nejvyšší správní soud závěrem uvádí, že tvrzení stěžovatele ohledně nevyřízení námítky podjatosti soudců krajského soudu neodpovídá skutečnosti, rozhodoval o ní Nejvyšší správní soud, jak je popsáno výše. Jelikož krajský soud pochybil již na začátku samotného procesního postupu, nemohl se Nejvyšší správní soud zabývat dalšími námítkami stěžovatele ohledně „přibírání“ dalšího žalobce a dopadu zveřejněných nepravdivých informací na webových stránkách krajského soudu.

IV. Závěr a náklady řízení

[17] Nejvyšší správní soud na základě výše uvedených úvah dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věta první s. ř. s.). Právním názorem vysloveným v tomto rozsudku je krajský soud v dalším řízení vázán (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[18] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

[19] V řízení před Nejvyšším správním soudem byl stěžovateli ustanoven advokát Mgr. Ondřej Hojgr. V takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Nejvyšší správní soud přiznal ustanovenému zástupci za řízení o kasační stížnosti odměnu za jeden úkon právní služby a to písemné podání ve věci samé – doplnění kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve spojení s § 35 odst. 2 s. ř. s.], jelikož ustanovený zástupce soudu nedoložil úkon podle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu (první porada s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení). Za jeden úkon ustanovenému zástupci náleží odměna ve výši 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bod 5 advokátního tarifu]. Ustanovený zástupce má též právo na náhradu hotových výdajů za tento úkon ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem tedy činí odměna a náhrada hotových výdajů řízení o kasační stížnosti 3 400 Kč. Protože ustanovený zástupce doložil, že jeho zaměstnavatel je plátcem DPH (§ 14a advokátního tarifu), jeho odměna se podle § 57 odst. 2 s. ř. s. zvyšuje o 21 % z částky 3 400 Kč, tedy o 714 Kč na celkových 4 114 Kč.

[20] Zastoupení zástupcem ustanoveným v řízení o kasační stížnosti nepřechází do řízení před krajským soudem (viz unesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2018, čj. 8 As 167/2017-58).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 21. prosince 2020

Petr Mikeš
předseda senátu